

INTERPRETATIE

Lieven Jonckheere

PEVPAT
20/11/20 en 04/12/20

samenvatting

- al een hele tijd kritiek vanuit de universitaire psychologie op 2 klassieke PA interpretaties
 - interpretatie overdracht als oedipale herhaling
 - vooral van verhouding tot vader
 - minder verhouding tot moeder
 - interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid
 - overal de fallus
 - minder orale en anale infantiele seks
- beide types PA interpretatie door universitaire psychologie bekritiseerd
 - om een dubbele reden:
 - interpretatie overdracht als oedipale herhaling haalt basis therapie onderuit
nl vernietigen positieve overdracht
positieve overdracht (waardoor analysant interpretaties aanvaardt) wordt negatief (waardoor analysant geen interpretaties meer aanvaardt)
 - interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheden heeft averechtse effecten
nl Negatieve Therapeutische Reactie
symptomen verergeren, nieuwe symptomen
- eerst even ingaan op universitaire psychologie kritiek op die 2 types PA interpretatie
 - vanuit Eysenck 1957
 - maar vooral vanuit boek van Zwitserse psycholoog Klaus Grawe 1995
- maar ook binnen de lacaniaanse PA is er kritiek op die 2 klassieke PA interpretaties
geïnspireerd door JAM – binnen orientation lacanienne waarbinnen Kring zich inschrijft
 - JAM raadde al langer aan om voorzichtig te zijn met
 - interpretatie overdracht als oedipale herhaling
 - interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid
 - JAM leest Lacans onderwijs Lacan als een queeste naar een nieuwe type interpretatie achtereenvolgens:
 - interpretatie via *coupure*
 - onderbreken VA of zelfs sessie
 - Interpretatie = een vorm van niets zeggen!?
 - interpretatie via *équivoque*
 - niet hetzelfde als seksuele dubbelzinnigheden
maar dubbelzinnigheden gebaseerd op mogelijkheid om gehoorde op verschillende wijzen te schrijven
 - interpretatie = een vorm van schrijven!?
 - interpretatie via de gesproken poëzie (Chinese)
 - gebruik van stem – ongearticuleerde uitroep (*jaculation*), zuchten, etc
 - interpretatie = een vorm van zingen!?

Les 1

https://ugent-be.zoom.us/rec/play/wQODvIDOCFYB75oieT8qFT1o-nBghBIXc57QcnMK_lwYwW58cqhxPmqvBu3HWalbZ7UVLVUHf-ky1XZu.QBcc-kYUafBk43Mu?continueMode=true&xzm_rtaid=VB13nc4KQgaCk5lnVXVolQ.1606723967276.fa17f457efb3aa67dcc99eb155ed3dd9&xzm_rhtaid=871

https://www.dropbox.com/s/a1n429ddserhucm/Lieven%20Jonckheere_PEV%20VOLW_2020-1220.mp4?dl=0

Les 2

https://ugent-be.zoom.us/rec/share/IRC29OHLGg3Bai3ht1qo_0heCh2UmpU9tblojQtRBxtuRS99C_ukolM3C0c12m1n.eZx4S3xx_YqQ4Xz7

KRITIEK UNIVERSITAIRE PSYCHOLOGIE OP PSYCHOANALYTISCHE INTERPRETATIES

kritiek universitaire psychologie op klassieke PA interpretaties – in 2 tijden of golven

- 1ste tijd
postmoderne kritiek op PA interpretatie – jaren '50 = na WOII
 - vanuit imaginaire rivaliteit psychotherapieën in het sociale veld (USA)
 - klassieke behaviorisme 'bewijst' de 'ineffectiviteit' van PA interpretatie
- 2de tijd
hypermoderne kritiek op psychoanalytische interpretatie – vanaf 1995 = vanaf internet
 - vanuit 'objectief' = 'wetenschappelijk' effectiviteitsonderzoek
evidence based
 - cognitief-behaviorisme bewijst de gebrekkige efficiëntie én de negatieve effecten van PA interpretaties (PA 'bewijst' overigens zelf dat haar interpretaties 'negatieve effecten' hebben)

1ste TIJD

POSTMODERNE KRITIEK OP PSYCHOANALYTISCHE INTERPRETATIE

- VANUIT IMAGINAIRE RIVALITEIT PSYCHOTHERAPIEËN IN HET SOCIALE VELD (USA)
 - KLASSIEKE BEHAVIORISME 'BEWIJST' DE 'INEFFECTIVITEIT' VAN PA INTERPRETATIES ...
-

postmoderne tijden

na WOII = jaren vijftig

context psychotherapie in die postmoderne tijden

Imaginaire rivaliteit psychotherapieën onderen

- psychotherapieën betwistten onderling elkaars effectiviteit
zonder vraag of oog van 3de of externe instantie
- vanuit soort intellectuele superioriteitsgevoel PA tov behaviorisme
 - jaren '50, na WOII
 - Oost-Europese Joodse analytici dominant aanwezig in *The American Way of Life*
 - cf. films
 - cf. Adam Curtis "The century of the Self"
 - in marketing (vrouwen aan het roken zetten)
 - in politiek (beheersen van klassieke massa's)

1957 (1952)

Blitz-tegenaanval van klassieke behaviorisme tegen Amerikaanse psychoanalyse door Hans Jürgen Eysenck (Engelsman) vanuit pseudowetenschappelijk onderzoek

- niet echt kritiek op PA interpretatie
wel soort flutbewijs
 - dat klassieke behaviorisme therapeutisch effectief is
 - dat de Amerikaanse PA helemaal niet therapeutisch effectief is
Amerikaanse PA = ego psychology = ego versterken om zich aan te kunnen passen aan realiteit van *American Way of Life* met nadruk op *Happiness*
- ongeloofwaardigheid Eysenck
 - slordige statistiek (5 pagina's)
 - *die hard behaviourist* = voor eigen winkel sprekend

PA voelt zich betrap en geraakt verlamd

ondanks ongelooftwaardigheid Eysenck op *ego psychology*

- voelt hele Amerikaanse PA zicht toch betrap
 - sociale angst, gewetensangst
 - alsof analytici dus zelf maar al te goed wisten dat ze eigenlijk oplichters waren
cf. PA act = fundamenteel gevoel van 'beginnende' analyticus van oplichter te zijn én toch ...
- gevoel ontmaskerd te zijn als oplichters heeft als gevolg een soort verlamming
= PA slaagt er jarenlang niet om op flutkritiek Eysenck te reageren

1975

**verlossende PA repliek op Eysenck pas na 20jaar
door Lester Luborsky (USA) met Dodoverdict**

via even weinig wetenschappelijk onderzoek én even slordige statistiek als Eysenck
spreekt ook Luborsky voor eigen winkel

en bewijst hij dat "alle psychotherapieën even effectief zijn"

= **Dodoverdict**

- Dodoverdict weinig tot niet bekend bij Lacanianen
nochtans heeft Dodoverdict PA heel lang toegelaten om elk universitair psychologie onderzoek ivm effectiviteit 'psychotherapie' en PA *a priori* te discrediteren
- Dodoverdict gebaseerd op "Alice in Wonderland" (Lewis Carroll)
 - troep louche beesten heeft zichzelf uit louter domheid zeiknat laten regenen
 - daarom organiseert Dodo (= bijzonder dom uitziende en daarom ook reeds uitgestorven kalkoen), als eenoog in dat land der blinden, een totaal onoverzichtelijke koers:
 - iedereen mag zijn eigen startpunt kiezen
 - bij het eindsignaal is het dan ook onmogelijk om een winnaar aan te duiden
 - het bijzonderste is echter dat iedereen weer droog is
waarop de Dodo tot ieders tevredenheid besluit, met de fameuze boutade
"everybody has won and all must have prizes"
- Luborsky doet Eysencks pseudowetenschappelijk psychotherapie onderzoek over in de stijl van de Dodo – in een soort parodie
 - door kritiek Eysenck voelen alle therapeutische beesten nattigheid ...
... maar zonder precies te weten waardoor dat komt of wat er aan de hand is
 - en dus doet Luborsky snel effe een *Dodo-style* effectiviteitonderzoek
 - elke vorm van psychotherapie (vooral PA) mag zichzelf evalueren
 - vanuit haar eigen uitgangspunten en einddoelen
 - besluit onderzoek Luborsky ivm einde van die psychotherapieën:
 - ironisch kant besluit
alle psychotherapieën zijn even effectief = *everybody has won*
en moeten dus allemaal een prijs krijgen (of terugbetaald worden) = *all must have prizes*
 - serieuze kant besluit
bron van effectiviteit van al die psychotherapieën?
 - niet bepaald door hun specifieke uitgangspunten ...
 - maar bepaald door één factor die ze allemaal gemeen hebben nl positieve overdracht!
nl *therapist who is warm, respectful and friendly* – wat zorgt voor positieve overdracht

sedert jaren '80: geruststelling (periode mijn studie psychologie)
soort gewapende vrede – iedereen op zichzelf bezig

analytici

- makkelijk in paniek op gebied van effectiviteit
- maar ook makkelijk weer gerust te stellen
 - “we zijn allemaal even effectief, bekeken vanuit onze eigen uitgangspunten en criteria”
 - Luborsky herhaalt dodo-verdict geregeld oa 2002 nog

dankzij Luborsky hebben alle psychotherapieën (en dus niet alleen PA) het gevoel hun schapjes op het droge te hebben

2de TIJD

HYPERMODERNE KRITIEK OP PSYCHOANALYTISCHE INTERPRETATIE

- VANUIT 'WETENSCHAPPELIJK' *EVIDENCE*
 - COGNITIEF-BEHAVIORISME BEWIJST DE GEBREKKIGE EFFICIËNTIE ÉN DE NEGATIEVE EFFECTEN VAN PA INTERPRETATIES (PA 'BEWIJST' OVERIGENS ZELF DAT HAAR INTERPRETATIES 'NEGATIEVE EFFECTEN' HEBBEN)
-

psychotherapie in hypermoderne tijden

- Hypermoderniteit
 - midden '90 – 1995 = keerpunt
 - hypermoderniteit = terugkeer moderniteit (van voor WOI en WOII) – maar met nieuwe middelen
 - niet meer energie en mechanisering – met effecten van oa versnelling en deshumanisering
 - maar informatie en ICT – met effecten van oa globalisering, *real time*, etc
- psychotherapie in hypermoderne tijden
 - niet meer louter Imaginaire kritiek psychotherapieën onderen (PA vs Behaviorisme) in een context van *survival of the fittest* in de context van *the American way of life*
 - maar externe Dritte mengt zich in de onderlinge strijd van de psychotherapieën
Dritte is een soort Heilige Drievuldigheid
 - economie
 - politiek
 - verzekeringen

economie

- voor het eerst werkzaam antidepressivum = Prozac → complete biologisering psychiatrie
 - Prozac als eerste werkzaam antidepressivum
 - °1987 – vooral populair in jaren '90
 - pretentie van structurele verandering van *psyche*, 'persoon', *Self*, etc ...
(via SSRI = *selective serotonin reuptake inhibitors*)
 - uiteraard met allerlei beperkingen, interacties en bijwerkingen ...
 - biologische psychiatrie (en dus farmaceutische industrie) grijpt macht in GGZ
- psy-reactie op die complete biologisering psychiatrie
 - behaviorisme = monsterverbond met biologische psychiatrie
 - eerst monsterverbond behaviorisme met psychodynamische psychologie
nl cognitivisme (vanuit PA zelfs nl Beck)
= Cognitief Behaviorisme
 - nu ook monsterverbond van CBT met biologische psychiatrie
= BioPsychoSociaal paradigma
CBT vindt eigen positie tov antidepressiva
 - door zich te spiegelen aan farmaceutische psychiatrie
 - effectiviteitsmeting naar model van farmaceutische sector
 - 'even therapeutisch effectief'
 - gedragstherapie + medicatie is effectiever dan elk afzonderlijk $1 + 1 = 3$
 - 'psycho-educatie' = opvoeding tot een positief beleefd leven-onder-medicatie
 - PA = interne verdeeldheid
 - cf. Peter Kramer – “Listening to Prozac”
1993 = hypermodern! – instant bestseller
soort Kramer vs Kramer!
 - Kramer met Prozac tegen Selfpsychology
 - doel *Selfpsychology* = groei persoonlijkheid = *selfactualisation*
 - Prozac realiseert in enkele weken wat *Selfpsychology* in 7 jaar doet
zonder moeite – én radicaler: *remaking* of the Self in één klap
Prozac lends the introvert the social skills of a salesman
 - dubbele verhouding Kramer tot PA
 - Kramer is zelf psychoanalyticus
 - Aanval op *Selfpsychology* ironisch bedoeld?!
 - *Selfpsychology* wakker schudden, een geweten schoppen?
 - maar keert Kramer met Prozac terug tot Freud zoals Lacan dat met Linguïstiek deed? en Freud geraakt Kramer dan wel bij Freud? geraakt hij niet klinisch én ethisch in de knoop?
 - krampachtige reactie Selfpsychology
cf. Elio Frattaroli "Healing the soul in the age of the brain. (2001)
 - weer vrij lang gewacht: 10 j na Kramers biochemische *Prozac-attack*
 - Big Brother of grote Frater spreekt in naam van anonieme confraterolietjes:
 - heel wat minder ironie dan Luborsky, met Dodoverdict
 - redden effectiviteit *Selfpsychology* tov Prozac door meer van hetzelfde:
growth of Self as a psychotherapist (countertransference)
 - vraag of dat analytici weer zal kunnen geruststellen/verlammen én de bestaanszekerheid van psychoanalytici zal kunnen garanderen

politiek

- vroeger = verzorgingsstaat
 - staat organiseert zelf alles in functie van welzijn van burgers
onderwijs, werkgelegenheid, sociale zekerheid, gezondheidszorg
 - staat controleert niet effectiviteit van door haar georganiseerde voorzieningen
met alle gevolgen van dien
- nu = einde verzorgingsstaat
 - staat organiseert niet meer zelf alles in functie van welzijn van burgers
onderwijs, werkgelegenheid, sociale zekerheid, gezondheidszorg
staat stelt enkel middelen (belastinggeld) ter beschikking
burgers moeten zelf verantwoordelijkheid nemen voor elkaar = participatiestaat
 - maar staat wil dan wel controleren
 - controle of burgers=klanten waar voor hun geld krijgen
bv staat controleert kwaliteit GGZ: psychotherapeutische effectiviteit is staatszaak ...
 - voor die controle van de kwaliteit van bv GGZ kan staat enkel beroep doen op universiteit
 - psychotherapieën moeten allemaal onder paraplu van universitaire psychologie komen
 - binnen universitaire psychologie werpt CBT zich op als de norm
 - psychotherapieën mogen niet meer vanuit eigen uitgangspunten en volgens eigen criteria/doelen bewijzen dat ze effectief zijn
 - psychotherapieën moeten hun effectiviteit bewijzen vanuit de 'wetenschappelijk' genoemde uitgangspunten en criteria/doelen van CBT
= *Evidence Based* = CBT bepaalt universitair kwaliteitslabel voor psychotherapie

verzekeringen / privatisering gezondheidszorg

- terugbetaling = *the prizes* uit het Dodoverdict
- niet efficiënt genoeg, volgens universitaire psychologie (of CBT)? niet meer terugbetaald!
en dus enkel nog pten te krijgen die het zich kunnen permitteren

1994

paradigma *Evidence Based* of CBT-kritiek vanuit universitaire psychologie op PA interpretatie door Klaus Grawe (Duitstalige Zwitser)

- "Psychotherapie im Wandel. Von der Konfession zur Profession" (1994. 900pp)
 - "Psychotherapie in beweging. Van Biecht tot Beroep"
van religieuze bedoening tot wetenschappelijke onderneming
 - hypermodern =1995
- Grawe is de Eysenck van de Hypermoderne Tijden
dwz Grawe is effectiever in kritiek op PA, want Grawe is een echte universitaire psycholoog
 - universitaire psycholoog combineert in zichzelf alles met alles – tegen PA
 - behaviourisme + cognitivisme = CBT
 - CBT + 'psychodynamische' benaderingen
 - PA = psychodynamische therapie
 - cf. PA achtergrond Grawe !!
 - opleiding als analyticus
 - zijn boek is één kritiek op leeranalyse, van binnen uit
 - universitaire psycholoog denkt *evidence based* over effectiviteit psychotherapieën – tegen PA
 - preliminaire selectie: vergelijkt enkel psychotherapieën
 - die volgens universitaire=CBT-criteria vatbaar zijn voor wetenschappelijk onderzoek
 - waarvoor effectief wetenschappelijk=CBT-onderzoek gebeurd is
 - resultaat
 - klassieke hypermoderne clubje 1994
 - cognitief-Behaviorisme
 - humanistische therapie (Rogers)
 - gezins- en systeemtherapie
 - psychodynamische therapieën – oa PA
 - met de hakken over de sloot
 - op de hielen gezeten door hypnose ... die plaats van PA zou moeten innemen (want tenminste 'eerlijk' ivm suggestie)
 - doel
moet leiden tot vaste indicaties & tegenindicaties
specifiek probleem (*disorder*) → specifieke psychotherapeutische techniek (protocol)
levert (nog) niet veel op (1994 – maar nu nog niet veel meer!!)
 - 1 onbetwistbare indicatie: agorafobie → systematische desensitisatie
 - 1 voorzichtige tegenindicatie: afhankelijke patiënt (*borderline*) → PA

- Grawe's kritiek op psychoanalyse
 - algemene kritiek
PA wel effectief, maar niet efficiënt
 - effectief = bereikt genezing (toegeving tov Eysencks strengheid)
 - maar niet efficiënt = duurt veel te lang
 - oa in vergelijking met medicatie én CBT
 - en kost dus te veel geld
 - voor het eerst specifieke kritiek op PA interpretatie:
PA interpretatie leidt tot Negatieve Therapeutische Reactie
 - Grawe's definitie van NTR
uit eigen ervaring – zelf in PA geweest!!
 - na PA klaagt men meer dan daarvoor, na PA meer/ergere symptomen
 - na of zelfs in PA klaagt men nog meer over PA dan voordien over zijn symptomen
PA = symptoom geworden
cf. Kraus: "PA is de ziekte waarvoor ze beweert de therapie te zijn"
 - Grawe ziet NTR in 2 soorten PA
(die elkaar eigenlijk wederzijds uitsluiten, toch gezien vanuit de psychoanalyse)
 - NTR bij begin van 'PA geïnspireerde psychotherapie' = korte, gefocuste therapie
 - vooral bij begin PA therapie van psychosomatiek
 - dat verbergt de PA, volgens Grawe
cf. geheime politieke agenda = heerschappij in (Duitstalige) universiteiten!
 - psychologie probeert poot aan de grond te krijgen in universitaire psychiatrie die zich vooral met psychosomatiek bezig houdt
 - maar moet daar dus eerst PA buiten kuisen
cf. vroeger UZ: PA gevormde diensthoofden (Verbeek), nu zeker niet meer
 - NTR op einde van 'klassieke langdurende PA' = *Langzeitanalyse*
 - vooral op het punt van analyticus worden (didactische!)
 - geven analytici zelf toe, volgens Grawe
cf. geheime economisch agenda = terugbetaling!
 - toegeven dat PA om te beginnen therapeutisch kan werken
 - maar dat kantelt vanaf bepaald punt (20 sessies)
en dus is het economische advies:
 - stop met PA na 20 sessies, als ze haar maximaal therapeutisch effect bereikt heeft
 - als PA werkt, na 20 sessies, stop ermee voordat ze haar eigen effect te niet doet
 - Grawe: NTR door 2 types PA interpretaties

- Grawe: NTR door 2 types PA interpretatie
2 types interpretatie worden taboe!
 - verbod op interpretatie van overdracht als oedipale herhaling
 - PA: wat is interpretatie overdracht als oedipale herhaling?
 - vooral wijzen op herhaling van verhouding tot vader
 - Imaginaire agressie tov vader
"je bent kwaad op mij zoals je kwaad was op je vader"
 - Symbolische liefde tov vader
"je werkt voor mijn liefde"
 - niet moeder – die komt vooral in tegenoverdrachtsinterpretatie aan bod
 - Grawe: je mag overdracht niet als oedipale herhaling interpreteren!
 - want dan maak je overdracht onoplosbaar negatief
 - oedipale interpretatie: "je bent kwaad op mij zoals op je vader!"
 - kwade weerstand: "ik ben ZEKER NIET kwaad op jou!"
 - "zie je wel!"
 - impasse van onoplosbare negatieve overdracht = NTR
 - Grawe erkent dus Luborsky's besluit in het Dodoverdict
 - positieve overdracht dé therapeutische factor
omdat pt daardoor in positieve zin 'suggestibel' wordt
 - en dus mag therapie die positieve overdracht niet via interpretatie ondergraven en negatief maken
 - verbod op interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid
 - PA: wat is interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid?
 - wijzen op seksuele dubbelzinnigheden: woordspelingen
 - vooral fallische of genitale
 - Grawe: je mag Ubw niet als (seksuele) *Doppelbotschaft* interpreteren!
 - want dan maak je patiënten 'schizofreen' = NTR
 - Grawe redeneert dus volgens paradigma *double bind* (Bateson)
 - dubbele boodschappen moeder tov kind
bv woedend roepen: "Tuurlijk hou ik van jou, stom wijf!"
 - werkt schizofrenogeen
 - 'afhankelijke' pt identificeert zich vanuit schuldgevoel systematisch met de kritiek of het negatieve in dubbele boodschap
 - en wordt ahw van langsom 'schizofrener' = *borderline*
 - actualisering: vooral autisme maakt dubbelzinnig interpretatie taboe
autisme nog niet bij Grawe (1994) – maar heden (vanaf 2008) hét terrein waarop dubbelzinnigheid (en dus PA interpretatie) compleet taboe is geworden
 - bepaalde visie op autisme
 - onmogelijkheid om met complexiteit en dubbelzinnigheid om te gaan
 - kan niet tegen teveel & te dubbelzinnige prikkels terzelfder tijd
 - vooral tot uiting tov taal
taal = paradigma van teveel & dubbelzinnige prikkels terzelfder tijd
 - organisch bepaald, in hersenen: onvermogen om teveel prikkels te verwerken en te integreren (*information processing*)
 - en dus moet elke vorm van dubbelzinnigheid tov iedereen gemeden worden
 - omdat er zoveel autisten blijken te zijn
autisme is soort nieuw normaal= *neurodiversity*
 - omdat iedereen een beetje autistisch is

- Grawe: analytici weten zelf ook wel dat interpretatie tot NTR leidt – maar ...
 - NTR op PA interpretatie juist door analytici zelf bewezen
 - cf. Freud erkent NTR op PA interpretatie
 - meteen NTR gezien
 - en alsmaar meer op NTR gaan op letten = 'bewijs' voor de doodsdrijf
 - cf Lacan erkent NTR op PA interpretatie
 - ook NTR centraal = bewijs voor de doodsdrijf
 - vraag of doodsdrijf inherent is aan de betekenaar of aan het genot??
 - cf. *Selfpsychology* erkent NTR op PA interpretatie van de overdracht voor Grawe PA = *Selfpsychology*
 - cf. Wallerstein –“Fourty-Two Lives in Treatment” 1985
 - situering
 - meest prestigieuze onderzoek ooit ivm psychotherapeutische effectiviteit
 - door top Amerikaanse PA: Wallerstein & Kernberg = ex-voorzitters IPA
 - probleem én oplossing
 - klinische vaststelling: overdrachtsinterpretatie heeft negatieve effecten in 'langdurende PA'
 - theoretische verklaringen = poging om interpretatie te redden
 - overdrachtsinterpretatie legt psychotische kern in neurose bloot
cf. Klein – die plots populair én in *selfpsychology* geïntegreerd wordt
 - overdrachtsinterpretatie legt vaagheid van grens neurose met psychose bloot
cf. Kernberg – die nieuwe diagnose uitvindt nl *borderline*
 - vraag is dan ook waarom analytici, ondanks die NTR, blijven interpreteren??
 - *Selfpsychology* PA
 - interpreteert niet meer
 - tegenoverdracht centraal = zichzelf voortdurend interpreteren
 - Lacan
 - interpreteert met mondjesmaat
 - ondertussen voortdurend op zoek naar nieuw type interpretatie

LACANIAANSE KRITIEK OP OVERDRACHTSINTERPRETATIE & SEKSUEEL DUBBELZINNIGE INTERPRETATIE

NOG VOOR DE UNIVERSITAIRE PSYCHOLOGISCHE KRITIEK (GRAWÉ) OP DE
OVERDRACHTSINTERPRETATIE & DE SEKSUEEL DUBBELZINNIGE INTERPRETATIE DOOR
GRAWÉ WAS DAAR OOK AL KRITIEK OP BINNEN DE *ORIENTATION LACANIENNE* DOOR JAM

orientation lacanienne = JAM

- manier waarop JAM omgaat met Lacans onderwijs
 - ondervraagt Lacans onderwijs voortdurend
 - oa via Lacan tegen Lacan = permanente autokritiek
bv genot als Imaginair, Symbolisch of Reëel
 - oa via hapaxen
bv *traversée du fantasme* voor einde PA
bv *franchir l'angoisse* als PA benadering van angst
bv *ne pas céder sur son désir* als ethiek PA
 - actualiseert zo Lacans onderwijs voortdurend voor de hedendaagse kliniek
- Kring voor PA van NLS situeert zich binnen JAM's *orientation lacanienne*

JAM én Cottet waarschuwden begin'90 ook al tegen zelfde 2 types PA interpretatie
nog voor de kritiek van de universitaire psychologie (Grawé) daarop

- “pas op met interpretatie overdracht als oedipale herhaling!”
- “pas op met interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid!”

BEGIN KRITIEK OP INTERPRETATIE DOOR JAM EN COTTET *INSTANT DU REGARD*

kritiek op interpretatie vanuit interne evaluatie in de *passe* begin jaren '90

lacaniaanse kritiek op PA interpretatie

- niet vanuit effectiviteitsmeting volgens CBT-evidence
vanuit *Randomised Controlled Trials*
- maar vanuit 'effectiviteitsmeting' volgens PA-evidence
vanuit de *passe*
 - *passe*
 - punt op einde van een PA
punt waarop analysant zelf denkt dat hij/zij klaar is om analyticus te worden
 - procedure
procedure om over einde van een PA te getuigen en die getuigenis te beoordelen
 - in de *passe* schittert de interpretatie door haar afwezigheid
toch zo begin jaren '90
sedertdien andere evaluaties *passe*, mét fel opgemerkte 'andere' interpretaties, oa als gevolg van deze eerste evaluatie van de *passe*
 - *passe* wijst niet op gebrekkige *efficiency* – en ook niet op massale NTR ...
integendeel!
 - maar *passe* leert wel dat er weinig tot niets over interpretatie gezegd wordt
weinig tot geen memorabele interpretaties vermeld in *passe*
hoe komt dat? discussie!
 - wel interpretaties gegeven, maar achteraf 'vergeten'?
2 verklaringen:
 - interpretaties die werken, herinnert men zich niet meer
cf. Hans: hele PA vergeten
 - interpretaties die als *mutative* (Strachey) herinnerd worden, blijken vaak constructies
cf. "ik herinner mij altijd dat je zei ... dat heeft toen heel veel voor mij betekend"
– maar analyticus weet pertinent dat hij dat niet zo gezegd heeft
 - effectief weinig tot geen interpretaties gegeven!
 - voorzichtige SCottet (1992 en 1996):
 - *déclin* = neergang/tanen/schemering/verlopen van de interpretatie
 - door vermijden interpretatie van de overdracht als Oedipale herhaling
 - radicale JAM (1996)
 - *mort* = dood interpretatie
 - vanuit impasse interpretatie van het Ubw als seksuele dubbelzinnigheid

COTTET: DÉCLIN=VERLOPEN VAN DE INTERPRETATIE DOOR VERMIJDEN INTERPRETATIE VAN DE OVERDRACHT ALS OEDIPALE HERHALING

cf. Cottet – “Faut-il analyser le transfert? » (1992)

casus vrouw waarin Lacan interpretatie van de overdracht als oedipale herhaling vermijdt
Sém VIII (1961), 403

- symptoom = soort morele verdeeldheid
 - enerzijds: kleinburgerlijke gezin en man eerst
cf. Freuds *Suppe und Knödel* (*Über-Ich* van de vrouw voor Freud)
 - anderzijds: chaotische vorm van systematisch overspel
 - randje van burgerlijk toelaatbare (risico discrediteren echtgenoot)
 - klaagt daar niet zelf over = geen *hystérie de la belle âme*
- en toch heeft deze vrouw PA nodig! waarom ??
overdracht op Lacan garandeert dat ze object (a) van genot bij zich kan houden !!
 - vooraf: ik maak van dit geval een psychose !!
ik herlees dit geval (1961) vanuit “Question Préliminaire” (1957) voetnoot E553-554
 - neurose
 - castratie = extractie object (a) uit eigen lichaam (borst/feces/blik/stem)
fantasma plaatst object (a) dan in A – A wordt drager van object (a)
 - dat maakt overdracht mogelijk – op dat object (a) in A (onder de SsS die A is)
 - psychose
 - geen castratie en dus ook geen extractie object (a) uit eigen lichaam
geen object (a) in A geplaatst – subject houdt object (a) *dans sa poche*
 - soort omgekeerde overdracht van A op mij (omdat ik object (a) heb)
2 uitingsvormen: achtervolgingswaan / erotomanie
 - overdracht
 - overdracht = herhaling van het symptoom
 - Lacan wordt de vertegenwoordiger van de kleinburgerlijke moraal
 - vrouw doet alle moeite om Lacan als moreel hoogstaand te kunnen zien
bv wil niet weten dat hij gescheiden is, met nieuw samengesteld gezin
 - niets in Lacan mag haar *débordements* goedkeuren
Lacan wordt dus S punt van I(A) = Ik-ideaal
 - door *ordre* langs kant Lacan blijft haar *désordre* of chaotisch overspel mogelijk
 - geen analyse van de overdracht
 - Lacan laat vrouw haar (delirante) overtuiging dat hij een brave burger is
 - met als gevolg
 - chaotisch overspel blijft mogelijk
chaotisch overspel heeft immers een functie nl verzekeren object a langs haar kant
 - psychose = object (a) kant sujet gebleven, geen *extraction/deuil* object (a)
 - in dit geval: object (a) = orale object = eigen borsten
avontuurtjes moeten bevestigen “dat ze mooiste borsten van Parijs heeft”
a niet *dans sa poche, mais dans son soutien*
 - Lacan zelf is geen bedreiging voor haar borsten

- besluit uit casus Lacan
 - Cottet: men moet niet altijd overdracht interpreteren
 - later stelt JAM radicaal: overdracht wordt nooit geïnterpreteerd als oedipale herhaling
 - zeker niet de positieve overdracht als herhaling van liefde tot vader
 - ik: gaat hier over geval van psychose
 - dus sowieso overdracht niet interpreteren
 - want te groot risico op erotomanie
 - = “analyticus loopt achter mij aan (omwille van mijn borsten)”

JAM: MORT=DOOD VAN DE INTERPRETATIE VANUIT IMPASSE INTERPRETATIE VAN HET UBW ALS SEKSUELE DUBBELZINNIGHEID

cf. paradigmatische tekst JAM “L'interprétation à l'envers” (1996)
wat is het probleem met interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid??

Freudiaans uitgangspunt het Ubw is seksueel dubbelzinnig

- over welk Ubw gaat het ?
wat is Ubw dat seksueel dubbelzinnig zou zijn?
Ubw = 3 Ubw formaties = droom/lapsus/Witz – cf. *parole pleine*
- wat is seksueel dubbelzinnigheid van dat Ubw?
 - Ubw formaties verwijzen niet éénduidig naar iets: I betekenis of R referent
 - Ubw formaties zijn betekenaars
 - betekenaars die met andere betekenaars in verband staan
 - die daardoor dubbelzinnig worden

betekenaars kunnen op 2 manieren gecombineerd én dus dubbelzinnig worden:

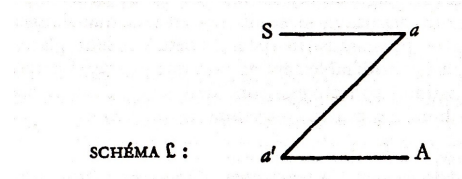
 - *Verschiebung*=metonymie
S1→S2 of S1 verwijst naar S2
bv ‘wit’ verwijst naar ‘zwart’, via oppositie
 - *Verdichtung*=metafoor
S2 of S2 ipv S1
S1
bv ‘wit’ komt ipv ‘zuiver’, met effect van ‘zwart’ is ‘onzuiver’
- wat is het seksuele dat in de dubbelzinnigheid van die Ubw formaties verschijnt?
 - terugkeer verdrongen infantiele seksualiteit
 - 2 kanten infantiele seksualiteit:
 - oedipale
 - in relatie tot ouders
 - castratieangst en *Penisneid*
 - pre-oedipale
 - in relatie tot eigen lichaam (en dat van ouders)
 - polymorfe perversies

seksuele dubbelzinnigheid van het Ubw = een interpretatie door subject zelf

- Ubw (formatie) met terugkeer infantiele seks in dubbelzinnige betekenaars is een interpretatie? een interpretatie van het onbenoembaar en traumatisch R van het genot!

Ubw formaties

- vormen een seksueel dubbelzinnige interpretatie van R van drift/genot
 - én vormen als dusdanig een verdediging tegen R van drift/genot
- resultaat van interpretatie door Ubw (formatie) met terugkeer infantiele seks daarin? verlangen of gedeeld subject = introductie van een gemis in R van genot/drift
cf. Lacans L-schema – met 2 assen

- symbolische as = $A \rightarrow S$
dit is de as van het Ubw of de Ubw formatie
 - Ubw formatie (betekenaar $S1-S2 = A$) symboliseert $R = Es$
expliciete interpretatie door analyticus vanuit positie van A niet nodig
voldoende dat analyticus op plaats van A getuige is van de door de Ubw formatie geproduceerde *sens*=zin
 - A lacht (*Dritte* in Witz)
 - A herhaalt bv lapsus: “heb het gehoord” – en dan komen er vanzelf nog lapsussen
 - resultaat van die interpretatie van R van het Es door seksueel dubbelzinnige interpretatie
 - positief resultaat = *sens*
 - negatief resultaat = *sujet* of *désir*
 - *sujet/désir* = leegte tussen $S1-S2$ (metonymie)
 - *sujet/désir* losgemaakt van R
cf. Freuds *Wo Es* (drift=genot) *war, soll Ich* (*sujet=désir*) *werden* genot
door productie *sens* en *sujet* is seksueel dubbelzinnige interpretatie therapeutisch
 - *sens* = *religieux*
 - *désir* = *seul remède contre l'angoisse* (VIII, 434)
- Imaginaire as aa'
om S te bereiken moet A de imaginaire weerstand van het Ik overwinnen

- voorbeelden
van seksueel dubbelzinnige interpretatie van het R van de drift door het Ubw van analysant
 3 Ubw formaties die R van de drift interpreteren en het subject zo tot een eigen *désir* brengen:
 droom / witz / lapsus – hier enkel via lapsussen
 hier ook aandeel analyticus = minimalistisch = enkel als getuige van Ubw formaties op plaats van A!
- voorbeeld 1
 - man wil vertellen waarom vriendin hem soms zo tot last is:
 "ze was permatent aan mijn zij"
 - analyticus:
 "spermatent ...?"
 - verschijning *désir*
 homoseksuele fantasie over *dark room* – van waaruit permanent aanwezige vriendin
 belasting was
- voorbeeld 2
 - man wil tegenslag van vriend in de liefde vertellen:
 "we moesten met druipende pootjes ... euh met hangende pootjes afdruipten"
 - analyticus: "druipen ...?"
 - verschijning *désir*
 masturbatieverslaving en vrees betraapt te worden
- voorbeeld 3
 - man wil schoenen uitdoen als hij op sofa gaat liggen en zegt:
 "ik wil geen vlekken op je muur maken"
 - analyticus:
 "vlekken ...?" (HVH)
 - verschijning *désir*
 masturbatieverslaving en vrees betraapt te worden
- voorbeeld 4
 - man zegt:
 "ik moet mijn plan alleen leren trekken" – "trekken ...?"
 - analyticus:
 "trekken ...?"
 - verschijning *désir*
 masturbatieverslaving en vrees betraapt te worden
- voorbeeld 5
 - muzikante vertelt herhaalde lapsus en maakt nieuwe lapsus
 - herhaalde lapsus: "ik zeg altijd 'musiques momentaux' ipv 'moments musicaux'"
 - nieuwe lapsus over muziekstuk: 'stuk dat ik zo mooi stond euh vond'
 VA over lapsus levert vaak lapsus op die een 1ste interpretatie vormt
 - analyticus:
 "stond ...?"
 - verschijning *désir*
 geseksualiseerde verhouding (erectie!) met collega die haar nieuwe muziek leert kennen

TWEEDE LES

SAMENVATTING VORIGE LES

VAN ALLE KANTEN KRITIEK OP 2 KLASSIEKE TYPES PSYCHOANALYTISCHE INTERPRETATIE

- welke 2 psychoanalytische interpretaties liggen onder vuur?
 - interpretatie overdracht als oedipale herhaling
 - vooral van verhouding tot vader
 - minder verhouding tot moeder
 - interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid
 - overal de fallus
 - minder orale en anale infantiele seks
- kritiek van 2 kanten op die 2 klassieke psychoanalytische interpretaties
 - luidkeels vanuit universitaire psychologie – zeg maar CBT
 - interpretatie overdracht als oedipale herhaling
haalt basis therapie onderuit nl vernietigen positieve overdracht
positieve overdracht (waardoor analysant interpretaties aanvaardt) wordt negatief (waardoor analysant geen interpretaties meer aanvaardt)
 - interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheden
heeft averechtse effecten nl Negatieve Therapeutische Reactie
symptomen verergeren, nieuwe symptomen
culminerend bij Klaus Grawe 1995
vanuit effectiviteitsmeting psychotherapie volgens methodologie van Randomised Controlled Trial (uit farmacie)
 - maar en sourdine ook binnen de PA – zeg maar *orientation lacanienne* = JAM
nog voor kritiek op PA interpretatie vanuit universitaire psychologie
vanuit vaststelling *passee* = effectief weinig tot geen interpretaties gegeven!
 - voorzichtige SCottet (1992 en 1996):
 - *déclin* = neergang/tanen/ /schemering/verlopen van de interpretatie
 - door vermijden interpretatie van de overdracht als Oedipale herhaling
 - neurose: geen *liquidation* overdracht mogelijk
 - psychose: veel meer psychose in PA dan we denken = *psychose ordinaire*
cf. casus Sém VIII
 - radicale JAM (1996)
 - *mort* = dood interpretatie
 - vanuit de impasse van de interpretatie van het Ubw als seksuele dubbelzinnigheid

WAT IS IMPASSE VAN INTERPRETATIE UBW ALS SEKSUELE DUBBELZINNIGHEID?

Freudiaans uitgangspunt

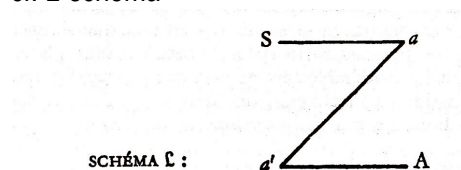
Ubw is seksueel dubbelzinnig

- Ubw is dubbelzinnig = Ubw is gestructureerd als een taal
Ubw formaties (droom/witz/lapsus) koppelen minstens 2 betekenaars op 2 manieren:
 - metonymie
 - elke S1 verwijst naar S2
 - resultaat = uitblijven van betekenis
bv S1='wit' verwijst naar zijn oppositie S2='zwart'
 - metafoor
 - elke S1 kan ipv elke S2 komen
 - resultaat: genereert dubbele seksuele *sens*
voorbeelden
 - S1='sperma' dringt zich op in S2='permanent' – met als resultaat 'spermatent'
 - arme dichter Heine tov baron Rothschild
wil S2='familiair' zeggen – maar afgeweerde S1='miljonair' doorkruist dat
– met als resultaat 'famillionair'
- Ubw is seksueel = Ubw is terugkeer van infantiele seks
 - waarin de fallus centraal staat
 - maar ook orale/anale (Freud) en blik/stem (Lacan)

stelling 1ste Lacan = *retour à Freud*

seksuele dubbelzinnigheid van Freuds Ubw is een interpretatie van het R van de driften/genot door het subject zelf

cf. L-schema

- wat wordt via seksuele dubbelzinnigheid van het Ubw geïnterpreteerd?
 - via seksuele dubbelzinnigheden symboliseert het Ubw (hier A) het onbenoembaar=traumatisch R van de aan het lichaam ontspruitende driften of het genot (hier S of Es)
 - die symbolisering via seksuele dubbelzinnigheden door het Ubw noemt Lacan een interpretatie van het R van de driften/genot door het Ubw
- wat is het resultaat van die seksueel dubbelzinnige interpretatie van het genot door het Ubw?
 - op die manier, door het R van de drift seksueel dubbelzinnig te symboliseren, vormt het Ubw een verdediging tegen het R van de driften/genot
 - immers: resultaat van die symbolisering of interpretatie van het R van de driften/genot door de seksuele dubbelzinnigheden van het Ubw?
 - het verlangen of gedeeld subject
 - verlangen of gedeeld subject = introductie van een gemis in R van genot/drift!

**seksueel dubbelzinnige interpretatie van het Ubw van analysant door analyticus
'imiteert' de seksueel dubbelzinnige interpretatie door Ubw (droom/witz/lapsus) van analysant**

Lacan Sém XI 118: *l'interprétation par l'analyste ne fait que recouvrir le fait que l'inconscient a déjà dans ses formations (rêve, lapsus, mot d'esprit ou symptôme) procédé par interprétation*

JAM : analyticus interpreteert à l'instar de (naar het voorbeeld van) *l'interprétation par l'inconscient*

- waarom/wanneer seksueel dubbelzinnige interpretatie van het Ubw door analyticus?
 - als Ubw analysant onvoldoende spreekt of interpreteert
 - cf. probleem met Vrije Associatie
 - geen Ubw formatie in Vrije associatie = geen droom/lapsus/Witz en dus geen metafoor = geen *parole pleine*
 - vrije associatie blijft louter metonymie of *parole vide*
 - gevolg
 - geen seksueel dubbelzinnigheid om R van drift/genot te symboliseren
 - en dus ook geen verlangen=sujet=gemis
 - analyticus interpreteert dus ipv ontbrekende interpretatie door het Ubw van analysant
 - met seksueel dubbelzinnige interpretatie van Ubw geeft analyticus een soort voorbeeld
 - analyticus interpreteert Ubw van analysant à l'instar de l'ICS waarop Ubw van analysant weer à l'instar de l'interprétation de l'analyste kan gaan interpreteren (in een soort hysterische identificatie)

- hoe seksueel dubbelzinnige interpretatie van het Ubw van analysant door analyticus?
cf. L-schema
 - analyticus mag niet op I as gaan staan ($a \leftrightarrow a'$)
cf. *fin du moi = le moi s'efface pour laisser place au point-sujet de l'interprétation* (E339,341)
dus geen voorbeeld geven van hoe 'ik' tov 'mijn realiteit' sta (want dat is mijn fantasma!)
 - analyticus beweegt zich enkel op S as ($A \rightarrow S$)
op 2 manieren
 - passief = analyticus als getuige van de interpretatie door het Ubw van analysant
analyticus present op Symbolische as $A \rightarrow S$
 - als subject dan toch eens een lapsus maakt, een droom heeft
 - die ene lapsus/droom niet zelf interpreteren ...
maar die lapsus als betekenaar markeren of betekenaar in de droom markeren (betekenaar = onbegrepen woord of surrealistisch element)
 - lapsus of betekenaar in de droom herhalen
 - en aangeven dat er herhaling zal komen
bv. vragen is dat een S? weet niet! we zullen zien:
 - "lapsus komt nooit alleen, er zullen er nog volgen ..."
 - "ik onthoud oninterpreteerbaar element uit je droom voor mijn interpretatie"
 - actief = analyticus gaat zelf in positie van $A = \text{Ubw van analysant}$ staan
 - analyticus gaat actief in positie van $A = \text{Ubw van analysant}$ staan
 - interpretatie door analyticus als artificieel/orthopedisch verlengstuk van spontane seksueel dubbelzinnige interpretatie door Ubw van analysant
 - analyticus spreekt zoals Ubw van analysant, gebruikt taaltrucs Ubw van analysant geschoeid op leest van droom/lapsus/Witz
 - analyticus kan op verschillende manieren $A = \text{Ubw van analysant}$ spelen
 - Ubw formatie van analysant gebruiken
 - onbegrepen woord=S uit vroegere droom
 - door analysant 'verkeerd' gebruikt woord = soort gesystematiseerde lapsus
bv "keutelboertje" ipv "keuterboertje" = anale infantiele seks (opa met konijnen)
 - zelf witz maken
door betekenaars te combineren cf. familionair behandelen
 - zelf lapsus construeren
soort verhoring (maar dit is al de techniek van de equivoque!!)
alsof het subject een lapsus heeft gemaakt – en zich dan 'excuseren'
bv. "Delhaize van erkende analytici" ipv "de lijst van erkende analytici" = uiting van geringschatting

- verschil seksueel dubbelzinnige interpretatie van Ubw van analysant door analyticus met seksueel dubbelzinnige interpretatie door Ubw van analysant
 - analysant: *wilde Deutung* = spontaan/natuurlijk/onberedeneerd
paradigma = droom
 - analyticus: *interprétation raisonnée* = beredeneerd/beargumenteed/berekend
paradigma = witz
- interpretatie-witz heeft echter vaak iets overdreven gekunsteld → 'ongenietbare witz'
- cf. Freud over de droom als *unausstehlich witzlich*, Briefe Fliess 11/09/99)
- paradigma ongenietbare witz van de interpretatie bij 1ste Lacan = Gongora (E 467)
Luis de Gongora y Argote
 - barok Spaans dichter, begin XVIIe
 - complexe, getormenteerde stijl = soort artistiek-technisch toppunt
 - *concelli, pensées brillantes*
 - neologismen, cryptische allusies, complexe metaforen
 - resultaat is 'smakeloos' = kille schoonheid
 - paradigma ongenietbare witz van de interpretatie bij latere Lacan = Joyce (Sém XXIII)
maar dit is eigenlijk al de equivoque interpretatie!!
 - 3 woorden, vaak uit verschillende talen, in elkaar getelescopeerd
 - resultaat = aaneenschakeling ongenietbare *inconceivably private jokes*
niet meer mooi, maar zelfs afkeer opwekkend
cf. Nora tov Joyce's hysterische lachen bij het maken van zijn witzen

- dé voorwaarde voor seksueel dubbelzinnige interpretatie à l'instar de l'ICS?
overdracht!
overdracht = liefde tot *sujet supposé savoir*
overdracht = liefde tot Ander waarnaar het subject het eigen Ubw heeft 'overgedragen'
- overdracht = voorwaarde voor vrije associatie
vrije associatie of "alles zeggen wat in u opkomt" = *Arbeit* !(Freud)
 - *Arbeit* van vrije associatie wil subject enkel doen vanuit overdracht
 - vanuit liefde tot (verondersteld weten bij) Ander
 - om Ander een plezier te doen (verondersteld genot=lust van de Ander)
= product préliminaire gesprekken
 - opmerking: heden niet meer willen vrije associatie = werken uit liefde tot (weten bij) Ander
verschillende redenen:
 - oa hysterische cultus slachtofferschap
 - rechten slachtoffers vandaag, cultuur van slachtoffers!!
 - slachtoffer = veralgemening Freuds 'uitzonderingen'
uitzondering = structureel benadeeld (gehandicapte → vrouw) → recht op liefde
zonder ervoor te hoeven werken, dus niet willen passeren via *Arbeit*=VA
niet: werken → liefde
 - oa autistisch taboe op dubbelzinnigheid
 - geen overdracht meer op dubbelzinnigheden (Ubw formaties) die in VA
geproduceerd worden / niets meer van verwacht (geen bevrijding)
 - cf. allemaal autistisch en dus gebaat bij minder dubbelzinnigheid
- overdracht = voorwaarde voor verschijnen Ubw formatie
Ubw formatie verschijnt dus enkel als er overdracht is!
 - vrije associatie = truc die opening voor waarheid maakt
"niet letten op wat je zegt" ... om zoveel mogelijk Ubw formaties te produceren
 - Ubw formatie als wilde seksueel dubbelzinnige interpretatie gebeurt enkel vanuit overdracht
subject vertelt slechts droom of maakt maar lapsus/ /witz
 - als het bij A daarover weten veronderstelt
 - als het veronderstelt dat Ander die zal interpreteren
- overdracht = voorwaarde voor secundaire, gerichte vrije associatie rond die Ubw formatie
 - associatie bij droom/witz/lapsus = soort voorinterpretatie van die Ubw formaties door sujet
 - doet subject ook weer alleen
 - vanuit veronderstelling van weten daarover bij Ander (*sujet supposé savoir*)
 - om Ander een plezier te doen (verondersteld genot=lust Ander)
- interpretatie door analyticus à l'instar de l'interprétation par l'inconscient
- overdracht = voorwaarde voor aanvaarden seksueel dubbelzinnige interpretatie door analyticus
 - *interprétation raisonnée* door analyticus
 - van Ubw formaties = primaire seksueel dubbelzinnige interpretatie
 - ogv VA = voorbereide interpretatie van zijn Ubw formatie door analysant
 - aanvaarden interpretatie door analyticus blijft kwestie van suggestie (Freud)
= grens op dit soort interpretatie

impasse van seksueel dubbelzinnige interpretatie van het Ubw van analysant door analyticus?
subject gaat zwelgen in het genot aan proliferatie van Ubw formaties – zonder dat genot in symptoom geraakt wordt!

- seksueel dubbelzinnige interpretatie naar het voorbeeld van de Ubw formatie doet subject uiteindelijk zwelgen in seksueel dubbelzinnig genot van alsmaar meer Ubw formaties
 - ***prolifération*** seksuele dubbelzinnigheid van het Ubw
 - als analyticus droom/lapsus/witz als seksueel dubbelzinnig begint te interpreteren ...
 - ... wordt vrije associatie één aaneenschakeling van seksueel dubbelzinnige droom/lapsus/witz
 - ↔ VA = voorwaarde voor punctuele verschijning droom/lapsus/witz
 - ***prolifération*** seksuele dubbelzinnigheid van het Ubw is **bron van genot**
kettingreactie seksueel dubbelzinnige dromen/lapsussen/witz in VA = bron van genot
 - *jouissance du blabla* (Sém XX, 53)
 - *jouis-sens* (TV, 22)
 - genot in eindeloze seksuele dubbelzinnigheid van het Ubw **wiegt in slaap**
cf. Lacan over droom als Ubw formatie (XI, 56-59; XVII, 64)
 - droom
 - seksueel dubbelzinnige interpretatie/symbolisering van R=drift=genot (cf. Freud: droom is poging tot wensvervulling)
 - gevolg
doordat R=drift=genot vermeden wordt kan subject verder slapen (cf. Freud: droom = hoeder van slaap)
 - maar op bepaald punt mislukt droom
 - droom slaagt er niet in om R=drift=genot seksueel dubbelzinnig te interpreteren=symboliseren
 - gevolg
door confrontatie met R=drift=genot ontwaakt subject (*réveil*)
 - interpretatie *à l'instar du rêve*
 - analytische interpretatie herstelt de functie van droom
nl. seksueel dubbelzinnige interpretatie/symbolisering van R=drift=genot
 - gevolg
doordat R=drift=genot weer vermeden wordt kan subject verder slapen ...
... "in de realiteit"
- en ondertussen mist seksueel dubbelzinnige interpretatie naar het voorbeeld van de Ubw formatie het traumatisch R van drift/genot in het symptoom
 - symptoom is complexer dan Ubw formatie – want symptoom heeft 2 kanten:
 - symptoom als Ubw
 - metonymie & metafoor ...
 - ... maken symptoom seksueel dubbelzinnig
 - symptoom als genot
 - kern van het symptoom = confrontatie met traumatisch gat van R in S
 - Ubw kant van het symptoom dekt R gat van traumatisch genot af
 - probleem voor interpretatie *à l'instar de l'Ics*
 - versterkt 'defensieve' S of Ubw kant van het symptoom
 - en helpt zo aan het afdekken van het gat van het R van het traumatisch genot

LACANS ALTERNATIEVEN VOOR DE FREUDIAANSE OVERDRACHTSINTERPRETATIE & SEKSUEEL DUBBELZINNIGE INTERPRETATIE

duidelijke formulering doel van de interpretatie → queeste naar nieuwe interpretatie

- doel=ethiek van de interpretatie = R viseren
pas voor het eerst duidelijk in 1964, in *Sém XI* 226
 - ingaan tegen slaapverwekkend genot van de seksuele dubbelzinnigheid van het 'groeierend' Ubw
 - raken aan de R Kern van *non-sens* van traumatisch gat van de drift/genot in symptoom
- vanaf dat moment zoektocht naar nieuwe interpretatie
die raakt aan R van het symptoom
neemt achtereenvolgens 3 typische vormen aan
 - interpretatie via *coupure*
 - onderbreken VA of zelfs sessie
 - interpretatie = een vorm van niets zeggen!?
 - interpretatie via *équivoque*
 - niet hetzelfde als seksuele dubbelzinnigheden
maar dubbelzinnigheden gebaseerd op mogelijkheid om gehoorde op verschillende wijzen te schrijven
 - interpretatie = een vorm van schrijven!?
 - interpretatie via de gesproken poëzie (Chinese)
 - gebruik van stem – ongearticuleerde uitroep (*jaculation*), zuchten, etc
 - interpretatie = een vorm van zingen van geschreven tekst
cf. leren lezen in China = juf 'zingt'

hier niet behandeld

INTERPRETATIE VIA *COUPURE* = VORM VAN NIETS ZEGGEN!?

klassieke interpretatie à *l'instar de l'ics*

koppelen 2 betekenaars

op 2 manieren:

- metonymie
 - elke S1 verwijst naar S2
 - resultaat = uitblijven van betekenisbv S1='wit' verwijst naar zijn oppositie S2='zwart'
- metafoor
 - elke S1 kan ipv elke S2 komen
 - resultaat: genereert dubbele seksuele *sens*bv S1='sperma' dringt zich op in S2='permanent' – met als resultaat 'spermatent'

**nieuwe interpretatie à l'envers de l'Ics
via coupure S1//S2**

coupure van de koppeling tussen 2 betekenaars S1 en S2 = S1//S2

dubbel doel/resultaat van coupure S1//S2

- S1 krijgt geen sens
S1 blijkt eenzame betekenaar aan rand gat = traumatisch R=drift=genot (cf. *Grenzvorstellung*)
- R Kern van non-sens verschijnt
subject verschijnt als R
subject verschijnt als genot=drift – onder de vorm van het object (a)
R neemt in de loop van Lacans onderwijs allerlei vormen aan
1ste vorm van R=drift=genot bij Lacan = object (a) (nog veel S en I kantjes)
cf. evolutie onderwijs Lacan:
 - 1ste Lacan
 - centraal:
S in het Ubw
 - via:
linguïstiek
 - resultaat:
 - formule: in het Ubw *S1 représente le sujet pour S2*
 - sujet of désir = leegte tussen S1 en S2, die geen enkel object kan invullen
 - 2de Lacan – hier 1ste vorm van R
 - centraal:
zoeken naar R
 - via
topologie – cf. SémiX → X (1962), 113ev & QP (noot 1966), E553-55
 - resultaat:
1ste vorm van R is die van het object (a)
 - S maakt coupure op bepaald soort lichaam (*cross-cap*)
 - eerst objet a geëxtraheerd = niet spiegelbaar element
 - door die extractie van het object wordt sujet veroorzaakt = deel dat rest
 - fantasma = herstel van die coupure – twee stukken weer in een verhouding brengen
formule: in het fantasma *objet (a) cause le désir*

dus vanaf dan dubbele definitie van *sujet*

 - oude S definitie: sujet = interval tussen S1 en S2
 - 1ste R definitie: sujet = resultaat van extractie (a)

hoe gebeurt coupure die R onder vorm van objet (a) isoleert

via 2 nieuwe types interpretatie

- orakel
 - analyticus presenteert zelf S1 als geïsoleerd
 - daardoor wordt zinloze S1 benadrukt
- korte sessie
 - analyticus coupeert sessie voordat S2 aan S1 kan gekoppeld worden
 - daardoor wordt object (a) ahw uitgepakt – cf. concept *extraction*

Griekse orakel = mythisch paradigma?

- setting van het orakel
 - spleet in rotsen waarin gemurmel van water / gieren van de wind hoorbaar is
 - gemurmel/gieren = het onbegrijpelijke spreken der goden (moederlijke goden!)
 - cf. Lacans *lalangue*
 - taal zoals kind die voor het eerst van zijn moeder moet horen
 - en die het via 'schrijven' moet leren begrijpen
 - waarbij meteen alle dubbelzinnigheden van die taal boven komen bv wei/wij
 - gevaar voor wie daar rechtstreeks naar gaat luisteren
men geraakt in trance – en wil zich in spleet werpen
 - hallucinogene gas stijgt op uit spleet?
 - cf. bevangen door moederlijke *lalangue* en verlangen tot terugkeer in moederschoot (?)
 - 'defensie' tegen *lalangue* die vanuit oermoederlijke spleet opwelt
 - tempel van Apollo boven die spleet gebouwd
 - in die tempel zetelt priesteres Pythia boven die spleet
kan tegen die gassen en godentaal (maar toch ook wel kort leven beschoren)
waarschijnlijk omgekeerde volgorde (cf. bewaren vuur)
 - priesteres zetelt boven die spleet
 - tempel rond priesteres gebouwd
- praxis van naar orakel gaan
 - vragen aan het orakel
 - vnl politieke vragen ivm reilen en zeilen van de *polis*
 - vraag roepen tot Pythia
 - reactie Pythia
 - beluistert 'brabbeltaal der goden' (*lalangue*)
 - geraakt in trance – en antwoordt
 - ofwel in begrijpelijke taal = vertaalt *lalangue*
 - ofwel in onbegrijpelijke taal = geeft *lalangue* door → ondergeschikte priesters vertalen maar blijft altijd cryptisch/meerduidig
 - niet direct praktisch bruikbare raad
Lacan: *ne révèle ni ne cache aucun sens*
 - wel 'conservatieve' tendens
 - onder de moto's: "Ken Uzelf" en "alles met mate"
 - vaak duiden van de ironie van het lot
- klassieke Griekse voorbeelden/paradigma's van orakel raadplegen
 - ouders Oedipus
nav geboorte zoon
 - Oedipus – twee keer naar orakel
 - als banneling: iemand noemt hem 'bastaard' → zelf naar orakel
 - als vorst van Thebe: pest → stuurt ander naar orakel

hoe oraculaire interpretatie
= *S1 tout seul* presenteren

analyticus poneert S1 zonder koppeling met S2

3 typische vormen van oraculaire interpretatie enigma / citaat / scheldwoord

- enigma
enigmatische *nomination* – genre “gij zijt ...”
 - Freud
 - hysterische klacht
man is dankzij zijn analyse
 - weer potent bij eigen eega – dankt Freud daarvoor
 - maar nu impotent bij minnares – klaagt daar bij Freud over
 - interpretatie Freud:
“good boy!”
 - effect = *désir*
??? terug in analyse??
 - eigen geval
 - obsessionele klacht
 - ik klaag nog maar eens over dubbele moeite die ik altijd voor alles moet doen
 - in de hoop ooit eens echt te kunnen op het gemak te zijn
(cf. dwangneurotische *dimanche de la vie*)
 - interpretatie analyticus
op verwonderde toon – « mais au fond vous êtes un grand paresseux ! »
 - effect = *désir*
andere houding tov eeuwige *effort*, minder melancholisch (als een beest), *fröhliche Arbeit*
viseer het wezen van het subject – wezen = statuut subject als object (a)

- citaat
 - geen BZN uitspraken
uitspraken die onbegrijpelijk moeten blijven door hun aforistische of paradoxale formulering
cf. Pythia citeert taal der goden, die ze zelf niet verstaat
 - voor alle grote thema's
cf. gezelschapsspel: arsenaal maken van uitspraken die je niet verstaat maar je ergens treffen
cf. uit mijn arsenaal:
 - liefde
 - "Liebe ist dass du mir das Messer bist mit dem ich in mir wühle" (Kafka)
 - "L'amour permet à la jouissance de condescendre au désir" (Lacan)
 - "la seule victoire dans l'amour c'est la fuite" (Napoleon)
 - dood
 - "onze redding is de dood, maar niet deze" (Kafka)
 - "familie is wat men overhoudt als de erfenis is verdeeld" (Quackelbeen)
 - vriendschap & vijandschap
 - Friendship is far more tragic than love. It lasts longer (Wilde)
 - "A good friend will always stab you in the front" (Wilde)
 - "one cannot be carefull enough in the choice of his closest enemies" (Wilde)
 - haat
 - "I knew that if I allowed myself to hate you that in the dry desert of existence over which I had to travel, and I am travelling still, every rock would lose its shadow, every palm tree be withered, every well of water prove poisoned at its source" (Wilde)
 - wanhoop
"De wereld kan worden verdeeld in mensen die schrijven en mensen die niet schrijven. Mensen die schrijven vertegenwoordigen de wanhoop en mensen die niet schrijven keuren dit af en geloven dat zij een grotere wijsheid bezitten - en toch, als zij konden schrijven, dan zouden zij hetzelfde schrijven. In de grond zijn allen even wanhopig, maar wanneer men niet de kans heeft door zijn wanhoop groot te worden, is het niet de moeite waard zijn wanhoop te laten blijken. Is dit wat het betekent de wanhoop te hebben overwonnen?" (Kierkegaard)
 - succes
succes stemt mij treurig en aandachtig (Reve)
 - ontspanning
ik verkeerde in de huichelachtige stemming waarin een mens zichzelf wijsmaakt zich slechts voor wat ontspanning te vertreden terwijl het doel geen ander is dan weer eens flink rond te hoereren (Reve)
 - opvoeding
 - "Education is an admirable thing. But it's well to remember from time to time that nothing that is worth knowing can be taught" (Wilde)
 - geboorte
 - "beter niet geboren worden" (Oedipus), maar dat gebeurt jammer genoeg maar één keer op 1000" (Lacan)
 - geluk
 - "Geluk schijnt niet te zijn voorzien in het scheppingsprogramma" (Freud)
 - "Geluk is gelul" (Neerlands Hoop)
 - "Happiness is a warm gun" (John Lennon)
 - "Le bonheur est devenu un facteur de politique" (Saint-Just)

- combinatie enigmatische nomination en citaat
eigen geval:
 - hysterische klacht
 - ik klaag nog maar eens over mijn intellectueel isolement, ook in psychoanalytische kringen
 - dat ik zelf koos
(cf. hysterische *belle âme*)
 - interpretatie analyticus
op troostende wijze: « vous avez votre Kamchatka à vous – comme disait Sainte-Beuve sur Baudelaire »
 - effect = *désir*
mysterie – maar meteen gevoel dat die uitspraak ergens ironisch bedoeld is
 - allusie op mijn uitgesproken liefde tot Kafka?? (Kamchatka lijkt op Kafka)
 - toch maar opgezocht:
 - Kamtsjatka
 - ruig schiereiland N-O Siberië, omspoeld door Beringstraat
 - oord van ballingschap
maar wie daar zelf durft heen gaan, wordt daarvoor wel ergens ‘bewonderd’
 - cf. Sainte-Beuve (autoriteit literaire kritiek) maakte ooit Baudelaire af:
Baudelaire a trouvé moyen de se bâtir, à l’extrémité d’une langue de terre réputée inhabitable, un kiosque bizarre, mais coquet et mystérieux, où l’on récite des sonnets exquis... Ce singulier kiosque, fait en marqueterie, d’une originalité concertée et composite, qui attire les regards à la pointe extrême du Kamtchatka romantique, j’appelle cela la Folie-Baudelaire
ik: binnen de psychoanalyse leef ik ook in een soort Kamtsjatka, waarin ik *la Folie-Jonckheere* (= sinthoom) construeer
- scheldwoord
zeker het wezen viserend – wezen = R=drift=genot = non-sens
 - bv coureuse Alys
coureuse
 - loopt om alles bijeen te houden (mannen bijeen houden)
 - cf. *courageuse*
 - maar ook wel ‘loops’ = achter mannen lopen (*coureuse d’hommes*)

wanneer oraculaire interpretatie = op de drempel

op de drempel = begin of einde (korte) sessie
subject zich ahw bij uitgang (van de tempel) nog even doen omdraaien om terug te kijken naar wat hij zei, op schuinse manier, waardoor de anamorfose zichtbaar wordt

- zelf iets zeggen als analyticus
 - ahw naropen
 - cf. “Der Prozess” (Kafka) als Josef K wegslipt uit kerk
roept dominee hem plots met donderstem na: “zie je dan niet waarmee je bezig bent?”
- subject expliciet het laatste woord gunnen
“dit wordt je laatste woord voor vandaag – zeg maar ...” (cf. *famous last words*)

ethiek van de oraculaire interpretatie
= vrijheid analyticus tov S1

Direction E 587-588 (1958)

- vrijheid van wat er geïnterpreteerd wordt via orakel?
 - alles interpreteerbaar via orakel?
 - *interprète de ce qui m'est présenté en propos ou en actes*
 - propos = vrije associatie
 - maar ook *actes* = lapsussen? acting out?!
- vrijheid van de formule van het orakel!
 - vrijheid van de formule van het orakel
 - doel vrije associatie = niet alleen vrijheid van subject maar ook vrijheid van analyticus
il semble que la règle ait été ordonnée à ne gêner en rien mon faire d'exécutant
(*exécutant* = uitvoerder cfr muziek, pythia!)
 - vrijheid interpretatie = vrijheid meesterdiscours ?!
 - *seul maître à mon bord après Dieu* (schipper naast God!!)
 - *je décide de mon oracle et l'article à mon gré*
libre toujours du moment et du nombre, autant que du choix de mes interventions
 - echter beperkingen op vrijheid van de formule van het orakel
 - orakel S1 komt niet van om het even waar
 - isoleren S1 uit Ubw formatie van analysant
cfr S1 waarop droom uitmondt en waarrond niet meer te associëren val
bv trimethylamine op einde Irma-droom Freud
 - van Elders=Ander gehaalde S1 = S1 'maken'?
uit citaten van de Ander?? S1 uit VA die in citaat (= taal van A) terugkeert
 - niet zonder ironie orakelen
 - niet met *sérieux* van Pythia
 - maar met 'ironie', het er vingerdik opleggen dat het slechts 'schijn' is
(tegenhanger van 'tact' bij seksueel dubbelzinnige interpretatie)
ironie over de ironie van het lot
- onvoorspelbaarheid effecten van die vrijheid van het orakel ...
 - *loin de pouvoir mesurer tout l'effet de mes paroles ...*
 - *... mais en cela justement averti et tâchant à y parer* – hoe dan?

doel/resultaat van de oraculaire interpretatie = doel/resultaat analyse
= vrijheid subject tov S1

SémXI, 226-227 (1964)

Fonction et Champ E293 & Discours de Rome (1953)

- analyticus
vrijheid = gooit onzinnige S1 in het midden
- analysant
doorloopt in antwoord daarop een heel proces
 - stap 1
sujet moet S1 in al zijn onzinnigheid assumeren
sujet moet zich meester maken van die onzinnige meesterbetekenaar van de Ander
sujet moet *courage of the opinion of others* (analyticus) hebben
cf. anekdote OWilde
 - Wilde berucht omwille van plagiaat
 - iedereen kwaad
 - vriend Whistler vergoelijkt dat:
"Oscar has the courage of the opinion of others"
= "de moed om zijn naam onder de onzin van anderen te plaatsen"
– wat van analysant verwacht wordt tov orakel of onzinnige uitspraak van de Ander
 - echter nog een heel ironisch staartje
 - Wilde maakt echter ook deze uitspraak van zijn vriend tot de zijne
 - waarop Whistler zeer kwaad wordt
 - stap 2
sujet ziet non-sens van zijn leven
sujet voit à quel S1 (nons-sens irréductible traumatique) il est assujetti
 - stap 3
sujet realiseert zich
 - dat zinloze S1 ipv de ontbrekende S voor het eigen wezen komt
 - dat het binnen S een afvalobject of object (a) is
 - beseft van determinisme door drift/genot/R ...
 - assumeren van of identificatie met afvalobject
cf. na *traversée fantasme: vivre la pulsion* = leren leven met R/genot/drift
 - stap 4
subject wordt (weer) meester van S1 → S2 = subject krijgt vrijheid tov S1-S2
 - subject krijgt vrijheid tov elke vorm van *sens*
ce S1 constitue le sujet dans sa liberté à l'égard de tous les sens
 - inzet orakel
maître du signifiant worden = *restituer liberté souveraine du sujet* tov S
cf. Humpty Dumpty (= analysant op einde) tov Alice ("Through the Looking Glass"):
 - Humpty Dumpty: "When I use a word, it means just what I choose it to mean"
 - Alice: "The question is whether you can make words mean different things"
 - Humpty Dumpty: "The question is which is to be master – that's all"

COUPEREN SESSIE = zogenaamde KORTE SESSIE

coupure = *maniement* du transfert – waardoor object (a) verschijnt

interpretatie Ubw ≠ *maniement/manoeuvre* transfert

cf. freudiaanse sequens

Fonction et Champ de la parole et du langage (1953) + Direction de la Cure (1958)

- tijd 1
preliminaire *rectification subjective*
hysterische *belle âme* tonen wat haar aandeel is in de chaos waarover ze klaagt
- tijd 2
strategie ivm *transfert*
in 3 tijden:
 - preliminaire gesprekken
se prêter comme support du transfert
 - in de loop van de analyse
 - *développement transfert*
 - *maniement transfert* = hanteren of gebruiken overdracht
 - ≠ interpretatie overdracht (cf. SCottet)
 - maar niet expliciet gezegd hoe dan wel ...
wel verderop in de tekst – via afbreken sessie!!!
- tijd 3
opleggen vrije associatie = *Arbeit*
met productie Ubw formaties (droom, lapsus, witz)
- tijd 4
tactiek van de interpretatie
 - geen interpretatie transfert
 - enkel orakel

dit alles in het kader van een 'politiek van de kuur'
visie op einde kuur

achtergrond van hantering overdracht via coupure = verhouding overdracht en R

- conceptueel: R als verborgen motor van de overdracht
2 kanten overdracht
pas duidelijk in 1964
SémXI over 4 fundamentele concepten = Ubw, herhaling, drift en ... overdracht
 - S kant overdracht = S2
2 invullingen van die S kant van overdracht – allebei nog freudiaans
 - klassiek freudiaans: overdracht op vader
overdracht = oedipale herhaling
 - Lacan terugkeer tot Freud: overdracht op weten
overdracht maakt *Sujet supposé Savoir*
 - subject plaatst eigen Ubw waarheid in Ander
 - overdracht = enige weg naar eigen waarheid
 - R kant overdracht
1 invulling van die R kant van overdracht nl object (a)
 - mysterieuze *agalma*=schat in analyticus ...
 - moederlijke kantje analyticus?
cf. analyticus moet niet alleen weten, hij moet ook nog eens borsten hebben ...
- praktisch: R als 'praktische' grens op de overdracht
overdracht (als SsS en oedipale herhaling van vaderverhouding)
botst op 2 Reële grenzen in PA
 - neutraliteit *analyticus*
 - geen eigen subjectiviteit laten zien
 - geen intersubjectiviteit
 - neutraliteit tijd = vaste einde sessie

analyticus gebruikt R grenzen op de overdracht (neutraliteit analyticus & neutraliteit tijd) om R kant van de overdracht (object (a)) te doen verschijnen

- waar/wanneer
 - als interpretatie Ubw als seksuele dubbelzinnigheid averechts begint te werken doordat subject daarvan geniet
 - als overdracht eindeloos dreigt te worden
- verschil hantering overdacht in de neurosen
hysterie ≠ dwangneurose
Subversion E824 (1960) en Fonction et champ E252, 312 (1953)
 - hantering overdracht bij de hysterie – via R van de neutraliteit van de analyticus hoe? door zichzelf present te stellen! door te *agir*!
 - probleem = vrije associatie door hysterie
 - voor hysterie is vrije associatie vooral productie van seksuele dubbelzinnigheden
 - maar die vrije associatie kan uit de hand lopen (cf. supra)
 - doordat hysterie van productie van seksuele dubbelzinnigheden begint te genieten
 - vrije associatie wordt één en al seksuele dubbelzinnigheid
 - oa als gevolg van een interpretatie door analyticus
 - zonder dat er iets aan de symptomen verandert – integendeel
 - antwoord analyticus
 - niet meer interpreteren
want dat is mede oorzaak van het probleem
 - maar *vacillation calculée de la neutralité*
neutraliteit gaat even aan het wankelen, maar dan op een berekende wijze
antwoord *qui vaut plus que toutes les interprétations*
 - doel
 - 1ste Lacan – in imaginaire termen
poging tot *préserver pour l'autre la dimension imaginaire*
= *non-maîtrise* analyticus (als père), *nécessaire imperfection* analyticus
 - latere Lacan – in R termen
analytische act
bv controles Lacan: semblant a incarneren (in slaap vallen, boksbeugel neus)
bv. verhalen over JAM in passe: roepen, doen schrikken, etc
 - risico:
 - *affolement*
 - ontredde, volledig het noorden kwijt
 - *folie hystérique* (Maleval)
cf. *borderline* door seksuele dubbelzinnige interpretaties (Grawe)
ik: omdat die kunnen gelezen als iets over verlangen analyticus zeggend
 - afbreken analyse
 - voorwaarde
vervolg analyse moet subject geruiststellen
dat *désir de l'analyste n'était pour rien dans l'affaire*
 - ook weer formulering 1ste Lacan, *désir* = hysterische verdeeldheid
 - latere Lacan zal juist noodzaak van tonen van X van *désir analyste* als *jenseits* van hysterische verdeeldheid benadrukken

- hantering overdracht bij dwangneurose – via R van de neutraliteit van de tijd hoe? door sessie te vroeg te stoppen!
 - probleem = vrije associatie door dwangneuroticus
 - voor dwangneuroticus is vrije associatie vooral Arbeit=werk
 - maar die vrije associatie kan uit de hand lopen
 - doordat dwangneuroticus van dat werk van de vrije associatie begint te genieten
 - vrije associatie wordt één en al dwangarbeid
 - waarbij hij van de analyticus een Meester maakt op wiens dood hij wacht cf. mythe van de oerstrijd op leven en dood (basis van Hegels Meester-Slaaf)
 - 1 van de 2 partijen stopt en geeft zich over wil dood niet riskeren en kiest voor leven met beetje genot, als Slaaf die moet werken in dienst van de winnaar die de Meester wordt
 - dwangarbeid Slaaf gebeurt echter enkel in afwachting van dood Meester
 - waarna Slaaf weer vrij zal zijn, denkt hij ...
 - maar Slaaf vergist zich deerlijk:
 - in afwachting van dood Meester identificeert Slaaf zich met dode Meester en is hij zelf dus al dood bij leven
 - Meester gaat aan de haal met door Slaaf geproduceerde *Mehrwert* en dus geen *selfactualisation* in werk (Maslow) – *car il n'y est pas*
 - zonder dat er iets aan de symptomen verandert – integendeel
 - antwoord analyticus
 - niet meer interpreteren cf. negatieve imaginaire effecten van interpretatie latente agressie
 - vrees voor dood analyticus (= wens of fantasma)
 - nog meer demonstratie van goede bedoelingen
 - maar korte sessie
 - probleem: dwangneurose maakt dwangarbeid van vrije associatie – terwijl hij op de dood van de analyticus wacht
 - neutrale standaardtijd sessie komt tegemoet aan probleem dwangneurose *connivence* = geheime verstandhouding, onder één hoedje spelen
 - cf. paradigma Lacan
 - eindeloos lullen over Dostojewski
 - en ondertussen speculeren op einde sessie
 - oplossing: analyticus coupeert sessie
 - analyticus toont dat hij (nog altijd) levend is
 - analyticus toont misprijzen voor vrije associatie als dwangarbeid
 - *dédain* = minachting, laatdunkendheid, geringschatting
 - cfr zen-technieken – maar discreet
 - effect op dwangneuroticus
 - imaginair = weerstand ontregeld counteren genot in *travail forcé / briser le discours*
 - symbolisch = *accoucher la parole et révéler le sujet rechercher passionnément la raison de tant d'efforts alibi inconscient* (om dwangmatig te werken) *commence à se découvrir*
 - reële = extractie object (a) bv. extractie anale object (a) bij dwangneuroticus die voortdurend over Dostojewski lult nl. fantasma's over anale zwangerschap en geboorte stront-kind via keizersnede

INTERPRETATIE VIA EQUIVOQUE = VORM VAN SCHRIJVEN?!

definitie equivoque

- basis equivoque = homofonie
cf. etymologie
 - Latijnse etymologie equivoque: *aequus* (gelijke) + *vox* (stem/klank)
 - Griekse etymologie homofonie = *homoios* (hetzelfde) + *phonos* (geluid)
- definitie equivoque
 - van Dale: dubbelzinnigheid of woordspeling (vaak toch onbetamelijk!)
 - mogelijkheid tot mis-verstaan of ver-horing van gesproken woord (*parole*)
 - woorden, zinsdelen of hele zinnen met identieke klanken
 - maar met verschillende betekenissen
- primaire voorbeelden
 - woorden
 - “wei” = “wij”
 - “mes” = “mess”
vaak tussen verschillende talen
 - maar ook hele zinnen
 - *les non dupes errent / les noms du père*
 - “zei ik” / “zijk”
vaak door woorden aaneen uit te spreken
- geschrift maakt homofone equivoque mogelijk
 - onderscheid gesproken taal (*parole*) / geschreven taal (*écriture* = *Darstellbarkeit*)
 - mogelijkheid om gehoorde in gedachten op verschillende wijzen te schrijven
equivoque verschijnt als je in gedachten moet kiezen hoe je het gehoorde schrijft
 - mogelijkheid tot misverstaan gesproken woord
betekenis verandert met schrijfwijze
 - verkeerd schrijven gehoorde is ook altijd meteen een grammaticale operatie=keuze
 - *Les non dupes errent* als schrijfwijze van *les noms du père*
 - « zei ik » of « zijk »
- elke taal wordt gekenmerkt door de eigen verzameling=ensemble equivoques = *lalangue*
 - *lalangue* = alle equivoques die een bepaalde gesproken taal ooit zijn gemaakt én mogelijk zijn
 - cf. Nederlands ‘armer’ inzake equivoques dan Frans of Engels?
cfr soort na-ijver: Multatuli in “Max Havelaar” ironisch over Franse *esprit*=geestigheid, omdat die op de armoede van het Frans gebaseerd zou zijn (verwijst naar zgn artikel uit “het pak van Sjaalman”, dat de basis van “Max Havelaar” zou vormen)
- *lalangue* als verzameling equivoques door vrouwen gemaakt!
door de vrouwen één voor één ondereen (als moeders)

equivoque en trauma in de wordingsgeschiedenis van het subject

wat doet een subject voor een bepaalde schrijfwijze van het gehoorde kiezen?

R van de drift=genot – dat als trauma werkt!

- kind geconfronteerd met compleet onbegrijpelijke taal van de Ander
- 2 antwoorden op die onbegrijpelijke taal van de Ander
 - razendsnel die taal als taal van de Ander leren
 - Ander=moeder maakt betekenis van woorden voor Ander duidelijk
bv mama papa dada pipi kaka
 - kind leert die woorden zeer snel
 - maar deel van die taal moet kind zelf invullen
 - betekenis van bepaalde woorden van Ander=moeder blijft onduidelijk
moeder legt die woorden niet uit, maar zit daar volledig in gegrepen, met haar genot=drift
bv. scheldwoord tov kind, tov vader “vorte brokken van jongens”
 - kind moet dat onbegrijpelijk woord interpreteren – en zo ontwikkelt het Ubw
 - Ubw
 - interpretatie van die equivoques / *élucubration*=bedenksel/brouwsel van weten
over die equivoques= *lalangue*
 - geeft zo die equivoques zin
 - hoe doet Ubw dat?
 - door die equivoques in gedachten te schrijven ...
 - ... vanuit het verondersteld genot van de Ander ...

klinische voorbeelden

equivoques die het subject 'in den beginne' onder druk van het R van drift/genot op bepaalde manier heeft geschreven

... bij Freud

- homofone equivoques ... bij Freud
 - Freud = lacaniaans
equivoque lijkt typisch voor de laatste Lacan = Lacan die niet meer echt tot Freud terugkeert echter functie equivoque nog het zuiverst geïllustreerd bij Freud
 - later toegevoegde voetnoten
 - zogenaamde pre-analytische geschriften
 - gebaseerd op Freuds visie van kinderen tov taal
 - kinderen behandelen woorden graag als dingen (*dinglich*)
 - daardoor laten kinderen zich makkelijk vangen door toevallige homofonieën (*Wortgleichklänge*) die typisch zijn voor bepaalde taal
- homofone equivoque in Freuds genese van het fetisjisme
dubbele oorsprong fetisj:
 - theorie Freud
fetisj = plaatsvervanger ontbrekende fallus moeder
 - theorie Freud
 - fetisj = laatste visuele houvast voor de traumatische ontdekking van castratie moeder
 - fetisj = *Verleugnung* castratie moeder = moeder is wél én niet gecastreerd
 - voorbeelden
 - typisch: schoenen / lingerie
 - atypisch
 - deurknop (Quackelbeen)
moeder hing lingerie aan andere kant deur aan deurknop toen ze zich ontkleedde
 - neus (Freud 1927)
hoe?? Eigen curieuzeneuze??
 - In de praktijk blijkt
fetisj = plaatsvervanger ontbrekende fallus moeder ogv homofone equivoque in de moedertaal
casus Freud (1927): neus moet wel glanz
 - glans niet objectief door anderen te zien: hangt af van hoe hij kijkt
kan zijn glans naar believen op elke vrouwenneus zien (toveren)
 - 'glans' = equivoque!
 - Engelstalige *nanny* – waarvan hij woord *glance* moet gehoord hebben
mijn reconstructie: 'curieuzeneuze' bij uitkleden nanny
 - ofwel door *nanny* bezworen *not to glance*
 - ofwel hoorde hij *nanny* tegen ander iets over zijn *glance* zeggen,
 - Engelse *glance* (snelle, steelse blik) meteen in het Duits 'overschreven' met het homofone/equivoque *Glanz* (glans)

fetisj is dus:

 - Duitse schrijfwijze van het laatste Engelse woord, *glance*, dat hij misschien net voor de ontdekking van de castratie van de nanny te horen kreeg – nl *glance*
 - en is misschien ook wel geplakt geraakt op het laatste lichaamsdeel dat hij net daarvoor nog te zien kreeg – neus, maar van wie?? eigen curieuzeneuze

combinatie van ontbrekende fallus van de moeder (neus) en object a van de blik (glans)

- homofone equivoque in Freuds genese van de fobie
dubbele oorsprong fobie:
 - theorie Freud
fobisch object = plaatsvervanger van de ontbrekende vader
vader doet niet zijn werk bij de moeder
vader maakt zich niet voldoende verantwoordelijk voor haar genot
 - in de kliniek blijkt
fobisch object = plaatsvervanger van ontbrekende vader ogv toevallige homofone equivoque
 - casus 1: Kleine Hans (1909)
paardenfobie:
 - fobisch object = schrik van paard
 - maar wat van dat paard?
 - schrik voor onvatbare zwarte vlek op hoofd paard
ogv geslacht moeder dat doorschemert in vaderssubstituut
 - schrik voor paard-met-kar
ogv toevallige homofone equivoque
 - welopgevoede Hans 'schrijft' uitroep van Weense straatkinderen verkeerd
 - springen op toekomstige paardenkarren, om er dan net op tijd, voor ze vertrekken, weer af te springen
 - roepen ondertussen "*Wagen Pferd*" = "kar en paard!"
maar Hans verstaat=schrijft *Wagen*=kar verkeerd
 - straatkinderen spreken *Wagen* (kar) in Wiener dialect uit als *Wägen*
 - *Wägen*=kar is homofoon met *wegen*=wegens
 - Hans verstaat dus *Wägen*=kar als *wegen*=wegens van "kar en paard!" maakt hij "wegens het paard!"
 - gebeurt onder druk van de drift
nl ruzies ouders – moeder is van plan om te verhuizen, met "kar en paard"
 - Hans zegt niet dat hij angst heeft van het paard
hij heeft angst *wegen dem Pferde* = "wegens het paard"
zo vergeet/verbergt Hans de ware oorzaak van zijn angst of fobie
 - eigen drift
 - angst dat paard plots zou vertrekken, met verhuis kar met zijn moeder op
 - casus 2: Keverman (1897)

- casus 2: Keverman (1897)
 Freud aan Fliess over keverfobie volwassen man
 10j fobie begonnen met 1ste paniekaanval
 toen hij er niet in slaagde om *Marienkäfer* (lieveheersbeestje) te vangen
 - associatie:
 moeder = *Marie* – die vroeg gestorven is
 - herinnering:
 hoorde onlangs oma aan tante vertellen dat zijn moeder had getwijfeld om met zijn vader te huwen – en hysterisch in het Frans had geroepen: “*Que faire?*”
 - reconstructie Freud
 - man moet dat verhaal al als kind gehoord hebben
 maar heeft toen moeders uitroep verkeerd ‘geschreven’ als *Käfer* = kever
 - verstond als kind Frans – want Franse kinderjuffrouw
 van daaruit ahw keuze hoe hij moeders *que faire* moest ‘schrijven’:
 - vermijdt Franse schrijfwijze *que faire??* (wat moet ik doen)
 - confronteert hem met verlangen moeder: heeft moeder de man die zijn vader moest worden, ‘voldoende graag’ gezien heeft
 - met daaruit de zelfvernietigende vraag “Heeft zij mij eigenlijk wel gewild?”
 - kiest voor Duitse schrijfwijze *Käfer!!* (kever)
 - gooit zo vragen ivm verlangen moeder dicht
 door moeder ahw keverfobie toe te dichten: ze kon beter bang zijn voor kevers (*Käfer*) dan voor haar eigen verlangen (*Que faire*)
 - *Wortbrücke* laat toe om paniek tov verlangen moeder (*que faire*) in te dijen tot fobische vrees voor kevers (*Käfer*)
 - keverfobie – vanaf 10j
 - ‘keverfobie’ van moeder overgenomen (vaak bij kinderen)
 ziet, “net als zijn moeder”, overal ‘kevers’, als hij belangrijke beslissing moet nemen op amoreus vlak – ook hij roept dan “*Käfer!*”
 - *Käfer* op zich ook equivoque in het Duits = ‘grietje’
 moeder liet zich niet tegenhouden door haar Kever, toch met zijn vader getrouwd
 zoon laat zich wel tegenhouden door zijn kevers, kan niet trouwen daardoor

equivoue interpretatie door de analyticus

- vorm van de equivoue interpretatie
 - andere basis van de equivoue interpretatie = vrije associatie krijgt ander statuut
 - 1ste Lacan
in vrije associatie interpreteert analyticus slechts de Ubw formaties (droom/lapsus/witz)
 - als seksuele dubbelzinnigheden
 - ogv metafoor/metonymie
 - laatste Lacan
analyticus kan in principe hele vrije associatie herschrijven
 - als onzinnige *lalangue*= equivoques
 - ogv mogelijkheid om gehoorde op verschillende wijzen te schrijven
 - equivoue interpretatie wijst het subject erop dat het, bij zijn eerste confrontatie met de taal, het gehoorde misschien wel op zijn eigen *inconceivably private* wijze geschreven heeft
- wat viseert de equivoue interpretatie?
 - equivoue interpretatie doet het R van het genot/drift in het gesprokene (S) resoneren
R van het genot/drift die het subject ertoe bracht om het gehoorde (S) bij zijn eerste confrontatie met *lalangue* op zijn eigen *inconceivably private* wijze te schrijven
equivoue interpretatie identificeert dus de plaats van genot van het subject
 - en zo raakt equivoue interpretatie aan R van het genot/drift in het symptoom
(die in eerste beweging door het subject, bij zijn equivoue, werd verduisterd)
cf. SémiXXIII : equivoue is ons enige wapen tegen het symptoom

- ethiek van de equivoque interpretatie
 - eindeloze vrijheid bij herschrijven van het gehoorde?
 - *coup* = slag slaan – *tous les coups sont permis*
 - cf. herschrijven vanuit soort 'verhoring'
 - typisch via *pataquès* = verkeerde verbindingsklank
bv "... de lijst van de erkende analytici ..." = "delhaize van wat??"
 - kantje *escroquerie* = forceren equivoque door analyticus
 - grens op vrijheid van herschrijven van het gehoorde!!
 - cf. *poète* Joyce in "Finnegans Wake"
lijkt op witz maar is dat niet echt SémXX, 37
 - techniek
 - spelen met *l'écriture* = *signifiants s'emboîtent, se composent, se télescopent*
 - quasi-manische aaneenschakeling van *calembours*=equivoques (lalangue?)
 - effecten
 - effect op het niveau van de taal
perfectionering of vernietiging (Engelse) taal?
 - effect op het niveau van de betekenis
 - verstopping betekenis
signifié truffé
 - eindeloos én enigmatisch worden van de betekenis
ça peut se lire d'une infinité de façons différentes
 - eindeloos uitstel betekenis
eftsooneries = *effet renvoyé à tout à l'heure*
 - effect op het niveau van het genot
 - alleen Joyce kan daar nog mee lachen = *inconceivably private jokes*
 - lezer geen lach of opluchting
ergerlijk want gevangen in verstikkend genot
(cf. Nora ergerde zich aan hysterisch gelach van Joyce terwijl hij schreef)
 - analyticus = beperkte/gecontroleerde Joyce??
 - à la Joyce ...
 - ... maar *s'en sert là où il convient*
cfr Direction: taktiek (tact) op het slagveld

**voorbeelden van equivoque interpretaties
die de equivoques van het subject via herschrijving weer openbreken**

equivoque interpretatie ... bij Freud

equivoque lijkt typisch voor de laatste Lacan = Lacan die niet meer echt tot Freud terugkeert
echter equivoque interpretatie nog het zuiverst geïllustreerd bij Freud – in voetnoten!

cf. voetnoot “Karakter en Anaalerotiek” (1909)

- analysant Freud
 - leerling of toch iemand uit kringen rond Freud
 - zeer intelligente man (tegenoverdracht Freud)
 - positieve overdracht op Freud
 - typische complicatie (die negatieve overdracht toont ...)
man zit verveeld met roddel over Freud die “ik wel moet brengen in vrije associatie”
gemeenschappelijke kennis maakt Freud belachelijk, door overal rond te vertellen:
 - “ik krijg slappe lach van wat Freud het kind tijdens zindelijkheidstraining toeschrijft”
 - kennis verwijst daarbij naar een eigen belachelijke kinderfantasie
“Ik ben cacaofabrikant Van Houten, iedereen wil mij de geheime formule van mijn zalige cacao ontfutselen – die ik natuurlijk angstvallig voor mijzelf hou!”
(Nederlandse Van Houten was toen wereldbekend als uitvinder van procedé om cacao poeder om chocolademelk te maken – nu overgenomen door Callebaut)
- Freuds equivoque interpretatie
 - meteen – “lachend en zonder daar meteen een dieper inzicht aan te verbinden”
 - woordspeling (Wortwitz):
“Wann haut’n ... die Mutter?” (“Wanneer slaat zijn moeder hem” (ik: op zijn poep?))
 - homofone equivoque:
Nederlandse Van Houten in het Duits ‘overschreven’ als wann haut’n
 - wann (wanneer) wordt altijd uitgesproken als van
 - Houten wordt door Wiener uitgesproken als haut’n
haut (= 3^{de} persoon enkelvoud van hauen=slaan) + afgekapte ihn (hem)
 - truc Freud
 - voegt iets toe aan equivoque: ... die Mutter (‘mijn moeder’)
en voert zo een grammaticale operatie uit
 - op die manier vervolledigt Freud de fantasie en toont hij dat ze via fonetische associaties (Kakao, wann haut’n) de strijd met de moeder tijdens de zindelijkheidstraining met het daarbij horende schuldgevoel afdekt
“Ik produceer geen kaka maar cacao – en dat is de reden waarom men mij zo onder druk zet – ik zou daarvoor dan ook geen slaag mogen krijgen maar integendeel goed betaald worden.”

Interpretatie *par personne interposée* – want zijn analysant moest daar ook mee lachen

Freuds equivoques zijn allemaal grammaticale operaties

- bij de oorspronkelijke pathogene equivoques
 - uitwissen grammatica – via synthese zin → woord
wist zo de plaats uit van waaruit gesproken wordt
 - voorbeelden
 - fetisjisme
fetisjistische S: *Glanz auf die Nase* → zin: *glance at the nose*
Freud had laatste zin even kunnen laten vallen – “lachend en zonder daar meteen een dieper inzicht aan te verbinden” (equivoque moet niet perfect zijn, verre van)
zin zou gealludeerd hebben op de situatie van de ontdekking van de castratie van de moeder en het ontstaan van zijn fetisj
 - fobie
 - paardenfobie kleine Hans
fobische S: *wegen dem Pferde* → zin: *Wägen=Wagen und Pferd*
Freud had laatste zin even kunnen laten vallen – “lachend en zonder daar meteen een dieper inzicht aan te verbinden”
zin zou gealludeerd hebben op positie Hans tov verlangen moeder (om weg te gaan)
 - keverfobie
fobische S: *Käfer* → zin: *Que faire ... met Uw vader?*
Freud had laatste zin even kunnen laten vallen – “lachend en zonder daar meteen een dieper inzicht aan te verbinden”
zin zou gealludeerd hebben op positie subject tov verlangen moeder & vader
- bij de interpretatieve equivoque
 - introductie grammatica – via analyse woord → zin
legt zo de vinger op de plaats van waaruit het subject spreekt
 - voorbeelden
 - Van Houten
fantasmatische S: *Van Houten* → zin: *Wann haut ihn ... die Mutter?*
zin alludeert op positie subject tov vraag/verlangen moeder én het verlangen/genot moeder in de strijd rond de zindelijkheidstraining

uitgewerkt voorbeeld van een equivoque in de genese van het symptoom én in de interpretatie

eigen praktijk
man 30j

- tweezijdig symptoom
 - beetje te weinig plezier in verhouding tot de vrouw
 - beetje te veel plezier in verhouding tot de taal

dynamiek van dat tweezijdig symptoom – in 3 tijden:

 - uitgangspunt:
 - vrouwen moeten zich amuseren, ze moeten plezier hebben ...
 - ... door zijn toedoen, door wat hij zegt, door de manier waarop hij alles zegt
 - klaagt dus niet over zijn verhouding tot de taal = bron van plezier voor hem én voor vrouw
 - echter vaststelling: verdraagt niet als een vrouw zich 'echt' blijkt te amuseren
 - vrouw die zich echt amuseert = haar genot niet meer door zijn spreken veroorzaakt
 - gêne tegenover dat niet talig genot
 - gebruikt taalvaardigheid om dat aan zijn taal ontsnappende en hem dus fundamenteel generende vrouwelijk genot te verpesten
- analyse
 - in analyse
omdat niet alleen zijn vriendin
maar ook zelf beu dat hij uiteindelijk altijd 'haar eigen' pleziertje, of genot, moet verpesten
 - keerpunt
(in de overdracht)
 - analysant
 - spreekt over 'gêne' tegenover dat niet door zijn taal veroorzaakt vrouwelijk genot
 - maar spreekt die sleutelbetekenaar wel op *inconceivably private* wijze uit
"ik geneer mij" (op zijn Frans) wordt "ik heneer mij"
 - analyticus
laat dat woord een aantal keer herhalen – waarbij hij nadrukkelijk toont dat hij heel aandachtig luistert, alsof daar iets anders in te horen valt
 - analysant
 - besef daagt dat hij zich, lang geleden, ergens in dit woord moet vergist hebben
 - komt tot pijnlijke reconstructie verhaal van de eerste mythische equivoque
– die zijn verhouding tot genot in de taal en genot van de vrouw heeft gestempeld
verhaal in twee tijden, zoals elk trauma

- eerst 2de tijd = traumatisch voorval
 - kon traumatisch voorval niet direct situeren
 - moest wel voor puberteit vallen
 - want puberteit was voor hem een radicale breuk
 - voor puberteit was hij met vanzelfsprekend gemak in alles de beste
 - vanaf de puberteit, met de entree driften, lukte niets meer echt, alsof zijn driften en de daaruit voortvloeiende seksualisering hem in alles handicapte
 - traumatisch voorval in tijd toen hij nog in alles de beste was
toneel jeugdbeweging – evident dat hij hoofdrol opeiste én kreeg
scène is hem bijgebleven, alsof ze hem op het lijf was geschreven:
 - moet zelf gastheer spelen
 - buurvrouw komt binnenvallen
 - moet zeggen dat ze moet doen alsof ze thuis is, dat ze zich niet moet inhouden, niet moet schamen: “Ge moet U niet generen!”
 - leider jeugdbeweging = gelegenhedsregisseur
speelt scène voor
 - geeft echter aan die scène zijn *inconceivably private twist*:
spreekt ‘generen’ uit als ‘heneren’ – zegt tegen buurvrouw “Ge moet U niet heneren”
 - leider-regisseur krijgt slappe lach
 - leider-regisseur = ik-ideaal = punt in Ander van waaruit hij zich graag bekeken wist, S steunpunt voor I van zijn narcisme
 - kijkt naar hem op omwille van zijn vertelkunst, zijn taalbeheersing
 - alle moeders hebben een boontje voor hem, ook zijn moeder
 - slappe lach leider-regisseur = Ik-ideaal, spat uiteen
 - hij geraakt subjectief verdeeld
 - innerlijk protest
overtuigd dat ‘generen’ West-Vlaams was
→ wilde tonen dat hij wist hoe ‘generen’ in het ABN wordt uitgesproken
→ wilde dat kleine, alleen door hem gehoorde foutje van zijn Ik-ideaal corrigeren, teneinde dit intact te houden ...
 - diepe wanhoop, die hem niet meer zal verlaten
wanhoop van niet te weten wat hij zegt, van altijd te moeten oppassen met wat hij zegt, voor de onvoorzienbare gevolgen daarvan
gat in A (Ik-ideaal), dat hij, in zijn narcisme, meent te kunnen dichten
A laat dit niet gebeuren: lacht hem uit) → peilloos gat opent zich in zijn wezen
 - in analyse begint door te dringen welk woord doorschemert in “U niet heneren!”
“zich heneiren” = “zich junnen, ergens geerne zijn”(“West-Vlaams Idioticon” De Bo)
onder het oog van zijn Ik-ideaal
 - kan hij een vrouw niet zeggen dat ze zich niet moet ‘generen’ = schamen
 - maar moet hij een vrouw zeggen dat ze zich niet mag ‘heneren’ = amuseren

- 1ste tijd = constitutie oerverdrongen/traumatische betekenaar
 - weet meteen van waar “zich heneiren” komt – kent die uitdrukking zeer goed
 - voor het eerst afgeluisterd in een oerscène tussen zijn ouders
 - inderdaad 2 tijden
 - 2de tijd = trauma van het toneelstuk
 - 1ste tijd = constitutie traumatische betekenaar tov oerscène ouders
 - slaapritueel met broers = oergeluiden uit slaapkamer ouders afluisteren
 - maken zich achteraf vrolijk over die ‘oergeluiden’
 - op een gegeven moment: één duidelijk verstaanbare zin:
hoort vader aan moeder vragen: “Heneirde joen e bitje?”
 - overvallen door gevoel van bevreemding/paniek, als sluier over hem
 - wist toen wat “zich heneiren” betekent: “zich amuseren”
 - maar kon zich niet voorstellen waarop dat daar sloeg
cf. onbegrijpelijk gedrag moeder:
 - pijnlijk kreunen
 - niet antwoorden ... zonder dat vader kwaad werd
↔ Opper-Ik imperatief van vader: “onmiddellijk antwoorden!”
 - constitutie traumatische betekenaar
die onmogelijkheid seksuele verhouding afdekt
 - heeft het later met broers nooit meer over die onbeantwoorde vraag
van aan moeder vader durven hebben: daarmee viel niet te lachen
 - latentieperiode traumatische betekenaar
traumatische betekenaar “heneiren” is hem, met zijn metastabiele lading aan onbegrijpelijk genot, boven het hoofd blijven hangen
 - terugkeer traumatische betekenaar = 2^{de} tijd
 - terugkeer traumatische betekenaar
 - traumatische betekenaar blijft hangen, in zijn eentje
 - tot hij kans schoon ziet om die tijdens een toneelstukje voor te leggen aan *le maître du signifiant*, aan de belichaming van de subjectivering van het weten over de taal (*sujet supposé savoir*), aan zijn A de l'A
 - legt hem enigma voor van genot van zijn moeder in verhouding tot vader
 - cf. kinderen die tov volwassen uitpakken met grove woorden
 - waarvan ze de betekenis niet begrijpen
 - maar waarvan ze aanvoelen dat daarin iets gecondenseerd zit van het genot, van de seksuele verhouding tussen hun ouders
 - taalleider lacht die betekenaar weg, verklaart die onontvankelijk ...
 - daardoor krijgt die betekenaar pas echt traumatische effecten
 - 3de tijd = analyse: *lettre arrive à sa destination*
 - in analyse, in de overdracht, durft hij toch nog eens traumatische equivoque ‘heneiren’ te berde brengen ...
 - de Ander van de Ander lacht niet – maar herhaalt die gewoon als vraag
 - en vanaf dat moment ka er beweging in zijn ‘gêne’ komen

INTERPRETATIE VIA (CHINESE) POËZIE = VORM VAN ZINGEN/STEM?!

voorlopers

- jaculation (ipv sens des mots) = uitschieten, uitroep
ook weer het wezen van iemand viserend
cfr Gij ! Opgepast ! aiaiaai !
- mummelen / zuchten / snurken – zoals bron onder Pythia